



22-11-2007

Personer med meget langsom progression i danskuddannelse

Sagsnr.
2007-41107

Dokumentnr.
2007-323806

1. INDLEDNING OG RESUMÉ

Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen nedsatte i sommeren 2007 en arbejdsgruppe, der har haft til opgave at beskrive årsagerne til manglende eller meget langsom progression hos personer i danskuddannelse og at afdække omfanget af de enkelte typer af årsager.

Formålet har været at give kommunen et bedre grundlag for at vurdere behovet for særlige tilbud til personer i målgruppen for danskuddannelse. For eksempel tilbud, der kombinerer danskuddannelse med voksenspecialundervisning eller ordblindeundervisning.

Med nedsættelsen af arbejdsgruppen fulgte forvaltningen en anbefaling fra den arbejdsgruppe, der udarbejdede rapporten Strategi for en samlet sprog- og integrationsindsats, som blev fremlagt for Beskæftigelses- og Integrationsudvalget i september 2006.¹

I arbejdsgruppen, der har udarbejdet den aktuelle rapport, har deltaget repræsentanter for Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og sprogcentre, samt Center for Specialundervisning for Voksne (CSV), der hører under Børne- og Ungdomsforvaltningen, og Københavns Voksenuddannelsescenter (KVUC), der er en selvejende institution i statsligt regi og blandt andet tilbyder ordblindeundervisning.

Om undersøgelsen

Undersøgelsen, der er ligger til grund for rapporten, omfatter alle de 7.296 kursister, der var tilmeldt undervisning i første halvår 2007 på sprogcentre under Københavns Kommune. Der er anvendt data fra det administrative system for danskuddannelserne om de pågældendes undervisning fra januar 2004 (hvor danskuddannelsesloven trådte i kraft) og indtil september 2007.

Der er desuden gennemført en spørgeskemaundersøgelse, hvor sprogcentre har vurderet årsagerne til særlig langsom progression hos 152 tilfældigt valgte kursister, der har været henvist til undervisning af Københavns Kommune.

¹ Rapporten blev behandlet på Beskæftigelses- og Integrationsudvalgets møde den 14. september 2006 under dagsordenens punkt 3, ”Danskuddannelsesområdet og beskæftigelsesindsatsen” (BIU 166/2006).

At kursisten har 'særlig langsom progression' betyder i denne sammenhæng, at personen har anvendt mere end halvanden gang det antal undervisningstimer, der er normen for et undervisningsmodul på henholdsvis Danskuddannelse 1, 2 og 3. Der er fokuseret på denne gruppe, da målet med projektet har været at vurdere antallet af personer med særlige problemer og behovet for særlige tilbud.²

Men det skal understreges, at man ikke behøver at have særlig langsom progression for at få problemer med at gennemføre en danskuddannelse inden for de tre år, man som udgangspunkt har ret til danskuddannelse betalt af bopælskommunen. Undervisningen tilrettelægges normalt med højst 15 undervisningstimer om ugen. Med 15 timers undervisning om ugen tager det tæt ved tre år at gennemføre en fuld danskuddannelse, hvis man anvender det normerede timetal. Det betyder, at alle, der er blot lidt langsommere end normen, kan få problemer med tiden.

Resumé med hovedkonklusioner

Undersøgelsen viser, at flertallet af kursisterne er hurtigere end normen. Et mindretal er langsommere, og enkelte er særdeles langsomme.

85,5 procent af kursisterne har et timeforbrug, der svarer til normen eller er lavere. 14,5 procent anvender flere timer end normen.

Af de sidste har 6,4 procent særlig langsom progression, dvs. de anvender mere end halvanden gang det normerede undervisningstimetal.

De 6,4 procent svarer til 462 af de 7259 personer, der er registreret i det administrative system for danskundervisningen i årets første 6 måneder. Ser man kun på personer henvist af Københavns Kommune, så er det 387 ud af 5610 personer.

Problemer ved selve undervisningsmodellen

Danskundervisningen er opdelt i tre uddannelser med afsluttende prøver på forskellige niveauer for at tage højde for de forskellige uddannelsesmæssige forudsætninger i målgruppen.³

Hvis det er hensigten, at der skal være lige muligheder for at gennemføre en danskuddannelse, tyder undersøgelsen på, at det ikke er lykkedes i

² Der er ingen officiel definition af særlig langsom progression, men arbejdsgruppen har fundet det rimeligt at anvende den valgte definition, når formålet er at vurdere behovet for særlige tilbud, herunder supplerende tilbud under anden lovgivning.

³ Det fremgår af bemærkningerne til forslag til lov om danskuddannelse, at "Alle tre danskuddannelser foreslås afsluttet med en centralt stillet prøve, som afspejler et passende ambitionsniveau i forhold til udlændingenes skole- og uddannelsesmæssige forudsætninger og dansksproglige mål."

tilstrækkelig grad at tage højde for målgruppens forskellige forudsætninger. Undersøgelsen viser, at der er markant flere, der har problemer med tiden på Danskuddannelse 1 og 2, end på Danskuddannelse 3.

På Danskuddannelse 1, der er for analfabeter og personer, der ikke behersker det latinske alfabet, er det hver femte, der anvender mere end halvanden gange det normere timetal.

På Danskuddannelse 2, der er for personer med mindre end 12 års skolegang, er det hver ottende, der har et særligt højt timeforbrug.

På Danskuddannelse 3, der er for personer med minimum en uddannelse svarende til gymnasieniveau, er det kun en ud af 50, der har et særligt højt timeforbrug.

Mens de veluddannede på Danskuddannelse 3, hvor to tredjedele af kursisterne går, i de fleste tilfælde har forudsætningerne for at gennemføre en danskuddannelse på mindre end tre år, så har en forholdsvis stor del af målgruppen for Danskuddannelse 1 og 2 reelt ingen chance for på tre år at nå at lære at tale, læse og skrive dansk på det niveau, der kræves af dem.⁴

Tendens til opsplitning i to grupper

Både på Danskuddannelse 1 og 2 og blandt kursister med særlig langsom progression er der en større andel, der modtager kontanthjælp, starthjælp eller dagpenge og en større andel med statsborgerskab i et ikke-vestligt land.

Desuden er både kursisterne på Danskuddannelse 1 og 2 og kursisterne med særlig langsom progression i gennemsnit lidt ældre, og en lidt større andel er kvinder.

På Danskuddannelse 3, hvor deltagerne gennemgående klarer sig fint, udgør kvinder imidlertid også mere end halvdelen af deltagerne, og næsten halvdelen af deltagerne har et ikke-vestligt statsborgerskab.

Selvom der således kan konstateres en statistisk sammenhæng mellem på den ene side forsørgelsesgrundlag, statsborgerskab, køn og alder og på den anden side progressionshastighed, så tyder undersøgelsen på, at det først og fremmest er de uddannelsesmæssige forudsætninger, der afgør, om man kan gennemføre en danskuddannelse på normeret tid.

Man kan skelne mellem to hovedgrupper blandt deltagerne i danskuddannelse: 1) en stor gruppe yngre, veluddannede borgere fra både vestlige og

⁴ Det er normalt forudsætningen for at få tidsubegrænset opholdstilladelse, at man har bestået den afsluttende prøve på Danskuddannelse 1 (Prøve i Dansk 1) eller en prøve på et tilsvarende eller højere niveau.

ikke-vestlige lande, og 2) en mindre gruppe med begrænset skolebaggrund, lidt højere gennemsnitsalder og et ikke-vestligt statsborgerskab. Blandt de sidste er der en lidt større andel kvinder og en højere andel ydelsesmodtagere.

Mange i den veluddannede gruppe er kommet til Danmark i de senere år for at arbejde og studere. De har derfor allerede ved ankomsten væsentlige forudsætninger for at arbejde og fortsat uddanne sig i Danmark.

Mange i den lavtuddannede gruppe har ikke forudsætninger for at gennemføre en danskuddannelse på normeret tid. Men for dem er det ofte en nødvendighed at gennemføre en danskuddannelse for at kunne arbejde og uddanne sig i Danmark – og deltage i samfundslivet i øvrigt.

Både personer, der er veluddannede, og personer stort set uden uddannelse har ifølge undersøgelsen udbytte af at deltage i danskuddannelse. Den gennemsnitlige kursist på Danskuddannelse 1 og 2 i første halvår 2007 er nået lige så langt i uddannelsen, som den gennemsnitlige kursist på Danskuddannelse 3.

Kursisterne i første halvår 2007 har i gennemsnit gennemført omkring en tredjedel af danskuddannelsen. Det gælder også kursisterne med særlig langsom progression, for eksempel kvinder med et ikke vestligt statsborgerskab, der er henvist som kontanthjælpsmodtagere til Danskuddannelse 1 og 2. Men de langsomste kursister har brug for væsentligt mere end tre år til at gennemføre danskuddannelsen.

Anbefaling 1

Arbejdsgruppen anbefaler,

- at kommunen prioriterer fortsat undervisning til personer med meget langsom progression i danskuddannelse efter udløbet af treårsperioden
- at kommunen i samarbejde med udbydere udvikler målrettede tilbud til gruppen, herunder til kvinder med de nævnte karakteristika.

Kursister med handicap eller langvarig sygdom

Sprogcentrene er blevet bedt om beskrive årsagerne til særlig langsom progression hos 152 tilfældigt udvalgte kursister. I 89 tilfælde har sprogcentret angivet en eller flere årsager.

Det handicap, der oftest peges på, er særlige læse-/stavevanskeligheder (herunder ordblindhed). Det vurderer sprogcentret er årsag til særlig langsom progression i 10 af de 89 tilfælde. Ingen af de 10 kursister er dog blevet testet af en udbyder af ordblindeundervisning.

Hvis man antager, at der er en ligeså stor andel med læse-/stavevanskeligheder blandt resten af kursisterne med særlig langsom

progression, så svarer det til, at 52 ud af de 7.296 kursister i første halvår af 2007 har læse-/stavevanskeligheder. Det svarer til 0,7 procent af deltagerne.

Til sammenligning vurderer Dansk Videnscenter for Ordblindhed, at 2 - 5 procent af befolkningen er ordblinde, alt efter hvor man sætter grænsen for ordblindhed. Ud fra denne sammenligning virker antallet af personer, der har særlige læse-/stavevanskeligheder på sprogcentrene, umiddelbart lavt.

Antallet af ordblinde mv. i danskuddannelse kan være undervurderet i den aktuelle undersøgelse. Det er vanskeligt at konstatere symptomer på ordblindhed hos personer, der er analfabeter eller har meget kort skolebaggrund. De test, der anvendes i Danmark til at diagnosticere ordblindhed, egner sig ikke til personer, der ikke har dansk som modersmål. Og kun få af deltagerne i danskuddannelse er testet for ordblindhed.

Anbefaling 2

Arbejdsgruppen anbefaler, at Københavns Kommune tager initiativ til et udvidet samarbejde mellem det kommunale tilbud om danskuddannelse og det statslige tilbud om ordblindeundervisning - med henblik på,

- at der sker en mere systematisk testning af læsesvage deltagere i danskuddannelse for ordblindhed
- at der etableres et større samspil mellem danskuddannelserne og ordblindeundervisningen om målrettede tilbud til gruppen, herunder tilbud, der kombinerer danskuddannelse og ordblindeundervisning
- at metoderne til afdækning af ordblindhed hos personer, der ikke har dansk som modersmål, fortsat udvikles.

I et par tilfælde angives årsagen til langsom progression at være et synshandicap. Og i et par tilfælde angives årsagen som hørehandicap. Antallet er lavere, end arbejdsgruppen forventede. Det er dog relativt enkelt at efterprøve resultatet ved at teste en gruppe kursister for et eventuelt syns- eller hørehandicap.

Anbefaling 3

Arbejdsgruppen peger på den mulighed, at man screener en gruppe kursister på et eller flere af sprogcentrene for eventuelle syns- eller hørehandicap.

I flere tilfælde angiver sprogcentret, at personen har langsom progression som følge af et andet handicap end de tidligere nævnte eller som følge af langvarig sygdom. Sprogcentret har sat kryds i denne kategori i 41 ud af de 89 tilfælde.

Den hyppigst angivne årsag i kategorien er 'psykiske vanskeligheder (for eksempel angst, skizofreni, depression eller traumer)'. Den næsthyppest angivne årsag er 'smerter'- fulgt af en række forskellige fysiske sygdomme.

Hovedparten med andre handicap eller langvarig sygdom går på Danskuddannelse 1 eller 2. Resultatet understreger, hvor store vanskeligheder dele af kursisterne på Danskuddannelse 1 og 2 har, og understreger betydningen af målrettede tilbud, der tager hensyn til dette – jævnfør anbefaling nr. 1.

Sociale årsager

I forhold til 56 personer angiver sprogcentrene en eller flere sociale årsager som grund til langsom progression. Sociale årsager er således den hyppigste begrundelse for særlig langsom progression.

Det er en bred kategori, der også omfatter forhold, der i sig selv er positive - for eksempel beskæftigelse og barsel - men kan gøre det vanskeligt at gennemføre en danskuddannelse på normeret tid.

De hyppigste sociale årsager er relateret til familien og handler om graviditet, børnepasning, andre forpligtelser over for familien eller familiære problemer. I 31 tilfælde har sprogcentret angivet en årsag til langsom progression, der er relateret til familien. I de fleste af disse tilfælde (30 ud af 31 tilfælde) går kursisten på Danskuddannelse 1 eller 2.

I 21 tilfælde har sprogcentret angivet beskæftigelse eller uddannelse som årsag til langsom progression. I 4 tilfælde går kursisten på Danskuddannelse 1, i 10 tilfælde på Danskuddannelse 2 og i 7 tilfælde på Danskuddannelse 3.

I 6 tilfælde har sprogcentret angivet andre årsager, for eksempel fængselsophold eller boligproblemer. I alle tilfælde drejer det sig om kursister på Danskuddannelse 1.

Kontanthjælpsmodtagernes årsager er overvejende forpligtelser og problemer, der er relateret til familien, mens selvforsørgende uden for integrationsloven og kursister under integrationsloven jævnt fordeler sig på årsagerne beskæftigelse og uddannelse - og familierelaterede forpligtelser og problemer. Også dette resultat understreger betydningen af målrettede tilbud, der tager hensyn til deltagernes situation – jævnfør anbefaling nr. 1.

2. UNDERSØGELSENS RESULTATER

Datagrundlag

Som grundlag for undersøgelsen af omfang af og årsager til langsom progression i danskuddannelse er anvendt følgende data:

- Det administrative system for danskuddannelse, LUDUS, som både Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og sprogcentre anvender.
- En spørgeskemaundersøgelse, hvor sprogcentre har vurderet årsagerne til langsom progression hos 152 af de kursister, der har haft særlig langsom progression og har været henvist til undervisning af Københavns Kommune.
- Supplerende oplysninger om deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen fra Københavns Jobcenter (Sprog og Integration), når det drejer sig om personer, der har været henvist efter lov om aktiv beskæftigelsesindsats eller integrationsloven.

I undersøgelsen indgår de 7.296 kursister, der var registreret som deltagere i undervisningen i perioden 1. januar - 30. juni 2007.

Nogle af kursisterne i undersøgelsen har reelt afbrudt undervisningen i slutningen af 2006, men er med i undersøgelsen, fordi de tæller med skemalagte timer i 2007

Undersøgelsen omfatter både københavnere og ikke-københavnere, der har fulgt undervisning på de sprogcentre, der hører under Københavns Kommune. Københavnerne, der deltog i undervisning hos udbydere, der hører under andre kommuner, indgår ikke i undersøgelsen.

Definition af normal progressionshastighed

Undervisningen efter lov om danskuddannelse består af tre selvstændige uddannelser, der er målrettet forskellige dele af målgruppen. Hver danskuddannelse er opdelt i 5-6 undervisningsmoduler.

Uddannelsen skal tilrettelægges, så den skal kunne gennemføres inden for tre år, svarende til længden af introduktionsperioden for personer omfattet af integrationsloven og den periode, udlændinge normalt har ret til danskuddannelse betalt af bopælskommunen. Arbejdsbelastningen over de tre år svarer ifølge lovbemærkningerne til ca. 2042 timer, herunder forberedelsestid.

Mange af kursisterne - også af de ressourcestærke - gennemfører imidlertid ikke en hel uddannelse. Derfor ses der i denne undersøgelse ikke på, hvor lang tid en person er om at gennemføre en hel danskuddannelse,

men hvor mange undervisningstimer den enkelte anvender på at gennemføre et modul.⁵

Arbejdsbelastningen for et modul, dvs. undervisning og forberedelse, svarer til cirka 340 timer, jf. ovenstående. Der er ikke direkte fastsat en norm for antallet af undervisningstimer på de enkelte moduler eller de fulde danskuddannelser, hverken i danskuddannelseslovgivningen eller i de tilknyttede vejledninger. Men staten har indirekte fastsat timenormer i forbindelse med beregningen af de såkaldte 'vejledende modultakster', der fremgår af de årlige finanslove. I beregningerne tages udgangspunkt i følgende gennemsnitlige undervisningstimetotal:

- 333 timer pr. modul på Danskuddannelse 1
- 290 timer pr. modul på Danskuddannelse 2
- 286 timer pr. modul på Danskuddannelse 3

Disse timetal anvendes som normer i denne rapport.

Det normale undervisningstimetotal på hhv. Danskuddannelse 1, 2 og 3 fastsættes til de 'vejledende timetal', dvs. de forudsætninger om gennemsnitlige timetal, der er anvendt ved beregningen af de vejledende modultakster.

Når der i denne undersøgelse er vurderet, hvor mange undervisningstimer en person anvender på et modul, så anvendes altid det første modul, personen har været tilmeldt.

Hvis det første modul ikke er afsluttet, medregnes alle tilbudte timer, der er registreret på modulet fra 1. januar 2004 (hvor danskuddannelsesloven trådte i kraft) til den 3. september 2007.

Med den valgte løsning er det muligt at fastlægge en progressionshastighed for hver eneste deltager i undervisningen:

En persons 'progressionshastighed' fastsættes til det tilbudte timetal på det første modul, personen har været tilmeldt, delt med normen for den pågældende uddannelse.

En person, der har haft et timeforbrug på modulet svarende til det 'vejledende timetal', for eksempel 286 timer på Danskuddannelse 3, vil med denne definition have en progressionshastighed på 1.

En person, der kun anvender det halve antal undervisningstimer, vil have en progressionshastighed på 0,5. Ligger progressionshastigheden over 1, er personen langsommere end normen.

⁵ Der ses bort fra, at modulerne på den enkelte danskuddannelse i praksis ikke er lige lange. Kursisterne anvender typisk flere undervisningstimer på at gennemføre de senere moduler end de første.

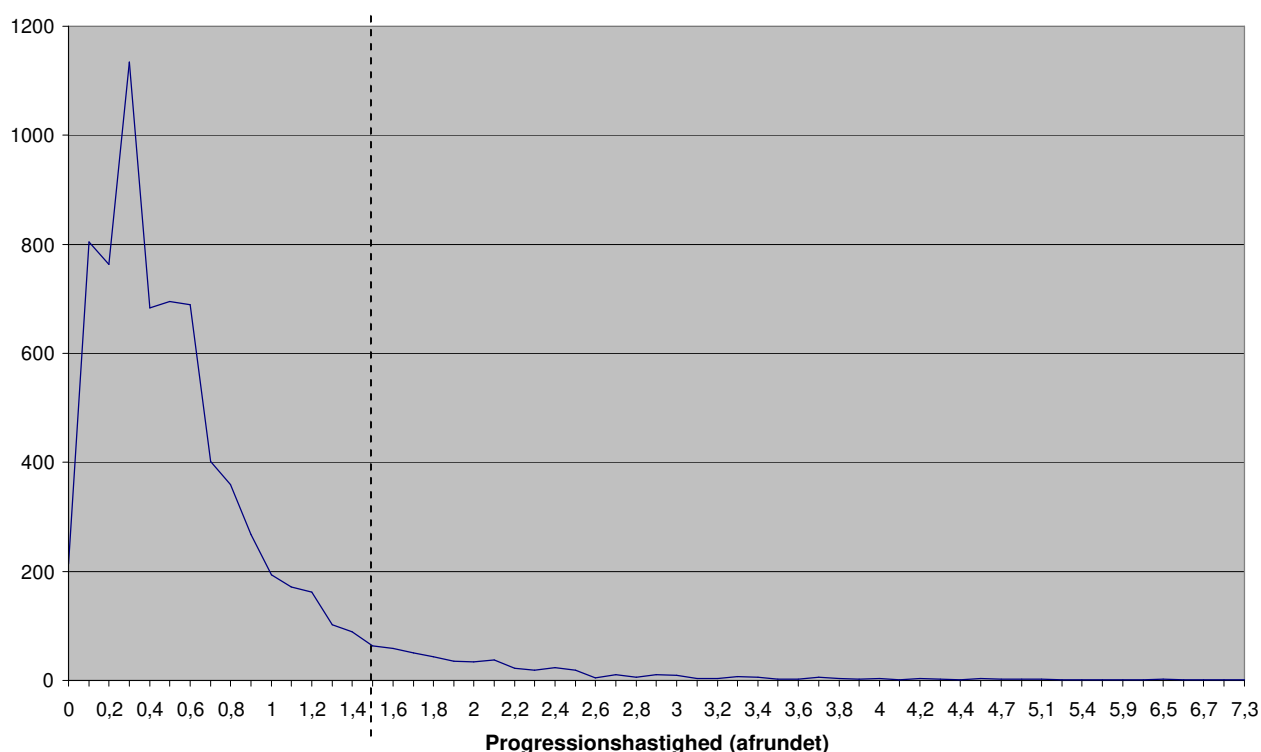
Med den valgte definition af progressionshastighed skelnes ikke mellem meget hurtige kursister og kursister, der kun har deltaget i undervisning på ét modul og har afbrudt undervisningen efter få timer. Det er en svaghed ved definitionen, men har mindre betydning i denne undersøgelse, hvor det drejer sig om at identificere de kursister, der anvender mange timer pr. modul.

Både meget hurtige og meget langsomme kursister

Den følgende figur viser antallet af kursister i første halvår 2006 med forskellige progressionshastigheder. Som det fremgår, er spredningen i progressionshastighed stor. Flertallet af kursisterne er hurtigere end normen, dvs. deres progressionshastighed ligger under 1. Et mindretal er langsommere, og enkelte er særdeles langsomme (op til 7,3 gange normen).

Antal kursister fordelt på progressionshastighed

Antal kursister



I den følgende tabel er kursisterne grupperet efter progressionshastighed. Første kolonne viser progressionshastigheden i intervaller. Anden kolonne viser, hvor mange kursister, der har en progressionshastighed inden for intervallet. Tredje kolonne viser det samme i procent. Fjerde kolonne

viser, hvor stor en andel af kursisterne, der ligger i intervallet eller er hurtigere.

Kursister grupperet efter progressionshastighed

Progressionshastighed	Antal kursister	Andel i procent	I alt i procent
0,0-0,5	4296	59,2%	59,2%
0,6-1,0	1913	26,4%	85,5%
1,1-1,2	334	4,6%	90,1%
1,3-1,5	254	3,5%	93,6%
1,6-2,0	222	3,1%	96,7%
2,1-2,5	122	1,7%	98,4%
2,6-3,0	43	0,6%	99,0%
3,1-4,0	43	0,6%	99,6%
4,1-7,3	32	0,4%	100,0%
I alt	7259	100,0%	

Det fremgår af tabellens første række, at 4296 kursister, svarende til 59,2 procent af kursisterne, har en progressionshastighed på mellem 0,0 og 0,5. Det vil sige sig, at de højst har anvendt halvdelen af det antal timer, som er normen for et modul på den danskuddannelse, de går på.

Det er et udtryk for, at der er mange hurtige kursister i København. Men det er også udtryk for, at det er et uddannelsessystem med en stor gennemstrømning. Der er en del kursister, der kun er registreret med et enkelt modul, som ikke er gennemført. Enten fordi personen har afbrudt undervisningen eller fortsat er i undervisning på modulet.

I alt 85,5 procent af kursisterne har en progressionshastighed, der svarer til normen (1,0) eller ligger lavere. Resten (14,5 procent) er langsommere end normen.

Andelen af kursister, der anvender væsentlig længere tid på et modul end normen, er relativt lille. Men der er en stor spredning i timeforbruget blandt de langsomme kursister. Og der er eksempler på personer, der har gået på samme modul siden 2004.

Vi har i forbindelse med denne undersøgelse valgt at fokusere på de cirka 6,4 procent af kursisterne, der har en progressionshastighed på mere end 1,5. (De skraverede felter i tabellen). Det vil sige dem, der anvender mere end halvanden gange det antal timer, som er normen for aktuelle danskuddannelse.

Det drejer sig om 462 af de 7259 personer, der er registreret i danskundervisningens administrative system i årets første seks måneder. Ser man kun på personer henvist af Københavns Kommune, så er der 387 ud af 5610 personer, der har en progressionshastighed på mere end 1,5.

Der er fokuseret på gruppen med særlig langsom progression, fordi arbejdsgruppen forventede, at der i denne gruppe var en større andel kursis-

ster med særlige problemer. Men det er vigtigt at understrege, at kursisten også kan have problemer med at gennemføre undervisningen inden for de tre år, man som udgangspunkt har ret til danskuddannelse, hvis kursisten har en progressionshastighed i intervallet 1,1 - 1,5.

Dagundervisningen tilrettelægges typisk med 15 undervisningstimer om ugen. Og tre år med 15 undervisningstimer pr. fuld undervisningsuge svarer omtrent til normen (det 'vejledende timetal') for en hel uddannelse. Det betyder, at man skal have en progressionshastighed på i gennemsnit ikke meget over 1, hvis man skal gennemføre en fuld danskuddannelse inden for treårsperioden.

Oplysninger om deltagerne

De elektroniske indberetninger om undervisningen, som sprogcentrene indsender til kommunen og til Integrationsministeriet, indeholder enkelte mere overordnede oplysninger om deltagerne, der kan anvendes statistisk til at lokalisere, i hvilke dele af målgruppen der er flest, der har en særlig langsom progression.

Indberetningerne indeholder for eksempel oplysning om type af danskuddannelse, personens henvisningskategori og nationalitet.

Typen af danskuddannelse (Danskuddannelse 1, 2 eller 3) siger noget om deltagerens uddannelsesmæssige forudsætninger, da de tre danskuddannelser er målrettede personer med forskellig uddannelsesbaggrund.

Henvisningskategorien giver et indtryk af personens forsørgelsesgrundlag. Kategorien fortæller, om personen er henvist af kommunen efter integrationsloven, lov om aktiv beskæftigelsesindsats eller blot efter danskuddannelsesloven.

Personens *nationalitet* giver et fingerpeg om, hvor beslægtet personens modersmål er med dansk.

Da indberetningerne også indeholder CPR-numre, er det også muligt at se på sammenhængen mellem den ene side køn og alder og på anden side progressionshastighed.

Særlige problemer på Danskuddannelse 1 og 2

Det skal normalt kunne lade sig gøre at gennemføre en danskuddannelse inden for treårsperioden, uanset om man er analfabet eller universitetsuddannet. Derfor er uddannelsen opdelt i tre uddannelser, der afsluttes med statskontrollerede prøver, hvor niveauet tager hensyn til de respektive målgrupper forudsætninger.

Målgruppen for *Danskuddannelse 1* er personer, der er analfabeter, og andre, der ikke har kendskab til det latinske alfabet. De sidstnævnte, såkaldte latinske analfabeter, kan eventuelt skifte til Danskuddannelse 2 eller 3 efter at have lært det latinske alfabet.

Danskuddannelse 2 er for personer med kort skole- og uddannelsesbaggrund. Som udgangspunkt er det alle, der kan læse det latinske alfabet og har gået i skole til et niveau under studentereksamen.

Danskuddannelse 3 er for personer med mindst en uddannelse på gymnasieniveau.

Der kan inden for den enkelte danskuddannelse være store forskelle på kursisterne muligheder for at leve op til kravene. For eksempelvis har det stor betydning for muligheden for at gennemføre Danskuddannelse 2 på normeret tid, om man har gået 3 eller 10 år i skole.

Som den følgende tabel viser, er det især på Danskuddannelse 1 og 2, at der er en del kursister med så langsom progression, at de reelt ikke har mulighed for at gennemføre en danskuddannelse på tre år.

Tabellen viser antallet af kursister på Danskuddannelse 1, 2 og 3 med en progressionshastighed henholdsvis under og over 1,5.

Som nævnt svarer en progressionshastighed på over 1,5 til, at personen har anvendt mere end 1,5 gange det normerede antal timer på det første registrerede undervisningsmodul til personen.

Antal kursister fordelt på danskuddannelse og progressionshastighed

Danskuddannelse	Progressionshastighed lig med eller under 1,5	Progressionshastighed over 1,5	I alt
Danskuddannelse 1	576	147	723
Danskuddannelse 2	1445	214	1659
Danskuddannelse 3	4776	101	4877
I alt	6797	462	7259

Som det fremgår af tabellen, er der kursister med særlig langsom progression, på alle tre uddannelser, men andelen er forskellig.

På Danskuddannelse 1 har en ud af fem en progressionshastighed på over 1,5 og anvender dermed mere end en halvanden gang det normerede timetal pr. modul.

På Danskuddannelse 2 er det cirka hver ottende, der efter denne definition har særlig langsom progression.

Mens det på Danskuddannelse 3, hvor to tredjedele af kursisterne går, kun er én ud af 50, der har særlig langsom progression.

Forskellen mellem på den ene side Danskuddannelse 1 og 2 og på anden side Danskuddannelse 3 er markant. Det kunne tyde på, at kravene til deltagerne i danskuddannelse ikke tager tilstrækkeligt højde for, hvor sammensat gruppen er, og hvor forskellig forudsætningerne er. Det ser ud til, at timenormen er fastsat på for lavt niveau på Danskuddannelse 1 og 2.

Fordeling på forsørgelsesgrundlag

Kun en lille del af deltagerne i danskuddannelse modtager offentlig ydelse i form af kontanthjælp, starthjælp eller dagpenge. Men ydelsesmodtagere udgør mere end halvdelen af gruppen med særlig langsom progression.

Den følgende tabel viser kursisterne i første halvår af 2007 fordelt på henvisningskategorien, der fortæller, hvilken lov personen er henvist til danskuddannelse efter, og om det drejer sig om en selvforsørgende eller en ydelsesmodtager.

Antal kursister fordelt på kategori og progressionshastighed

Kategori	Progressionshastighed lig med eller under 1,5	Progressionshastighed over 1,5	I alt
Dagpengemodtagere (A)	239	33	272
Kontanthjælpsmodtagere (K)	817	212	1029
Ydelsesmodtager under integrationslov (I1)	40	5	45
Selvforsørgende under Integrationslov (I2)	1135	59	1194
Selvforsørgende uden for integrationslov (S)	4348	145	4493
Øvrige	218	8	226
I alt	6797	462	7259

De tre første kategorierne (A, K og I1) er ledige, der er henvist til danskuddannelse af Staten i jobcentret (A) eller af en kommune i henhold til enten lov om aktiv beskæftigelsesindsats (K) eller integrationsloven (I1).

De to næste kategorier (I2 og S) er selvforsørgende henholdsvis under og uden for integrationsloven. Gruppen omfatter ikke kun personer med en indtægt fra arbejde, men også for eksempel studerende på uddannelsesstøtte, modtagere af sociale pensioner og såkaldt familieforsørgede.

Kategorien 'Øvrige' omfatter personer, der selv betaler for undervisningen eller får undervisningen betalt af en virksomhed, samt personer, der ikke er registreret med kategori.

Flertallet af kursisterne er selvforsørgende. 61,9 procent er selvforsørgende uden for integrationsloven (S). 16,5 procent er selvforsørgende omfattet af integrationsloven (I2). Andelen af selvforsørgende vil formentlig fortsat stige som følge af indvandringen af personer, der får opholdstilladelse på grund af arbejde.

Kun 18,5 procent af deltagerne i danskuddannelse er ledige med ydelse (A, K og I1). Heraf udgør personer henvist af bopælskommunen efter lov om aktiv beskæftigelsesindsats hovedparten, cirka 14,2 procent.

Af de særligt langsomme kursister med progressionshastighed større end 1,5, så udgør ledige på ydelse imidlertid 54,1 procent. Hovedparten (knap 46 procent) af disse er henvist af bopælskommunen efter lov om aktiv beskæftigelsesindsats.

De ledige er således 'overrepræsenterede' blandt de særligt langsomme kursister. Dette gælder også på de enkelte danskuddannelser, som det fremgår af den næste tabel.

I tabellens første række kan ses, hvor stor en andel af kursisterne på henholdsvis Danskuddannelse 1, 2 og 3, der er ydelsesmodtagere. I anden række viser, hvor stor en andel ydelsesmodtagerne udgør af de særligt langsomme kursister med en progressionshastighed over 1,5.

Andel ydelsesmodtagerne på Danskuddannelse 1, 2 og 3

	Dansk-uddannelse 1	Dansk-uddannelse 2	Dansk-uddannelse 3	I alt
Andel ydelsesmodtagere af alle kursister	64,3%	36,5%	5,7%	18,5%
Andel ydelsesmodtagere af kursister med progressionshastighed over 1,5	74,8%	54,7%	22,8%	54,1%

Der er en klar statistisk sammenhæng mellem forsørgelsesgrundlag og langsom progression.

Det skal bemærkes, at antallet af ydelsesmodtagere er en anelse overvurderet i denne undersøgelse, da antallet af kontanthjælpsmodtagere i danskuddannelse er faldet i de sidste par år. Der er i undersøgelsen anvendt den kategori, kursisterne havde, da de blev henvist første gang til det sidste undervisningsmodul, de var registreret på i første halvdel af 2007. På den baggrund er 988 københavnere regnet som kontanthjælpsmodtagere i undersøgelsen. Hvis man i stedet ser på, hvor mange af de københavnere, der indgår i undersøgelsen, der i august 2007 var registreret som kontanthjælpsmodtagere, så er antallet 888, dvs. cirka 10 procent lavere.

En fordel at have en vestlig baggrund

Blandt deltagerne i danskuddannelse i første halvdel af 2007 var 41,2 procent statsborgere i vestlige lande, og 58,8 procent statsborgere i ikke-vestlige lande.

Blandt de særligt langsomme kursister med en progressionshastighed 1,5 udgør personer fra vestlige lande kun 7,1 procent.

Det gælder for alle tre danskuddannelser, at personer fra vestlige lande udgør en mindre andel af gruppen med særlig langsom progression end på uddannelsen som helhed.

En medvirkende årsag er formentlig, at personer fra vestlige lande i de fleste tilfælde vil have et modersmål, der er mere beslægtet med dansk, end personer fra lande, der typisk karakteriseres som ikke-vestlige lande. Så vejen til at lære dansk er alt andet lige lidt kortere.

Men forskellen skyldes ikke kun sproglige, men også uddannelsesmæssige forudsætninger. Som det fremgår af næste tabel, består gruppen af kursister med statsborgerskab i et vestligt land overvejende af højtuddannede på Danskuddannelse 3.

Antal kursister fordelt på statsborgerskab og danskuddannelse

Statsborgerskab	Danskuddannelse 1	Danskuddannelse 2	Danskuddannelse 3	I alt
Vestlige lande	17	216	2758	2991
Ikke-vestlige lande	706	1443	2119	4268
I alt	723	1659	4877	7259

Personer fra vestlige lande udgør 56,6 procent af deltagerne på Danskuddannelse 3, 13,0 procent af deltagerne på Danskuddannelse 2 og 2,4 procent af deltagerne på Danskuddannelse 1.

Der er således mange og oplagte grunde til, at deltagerne på Danskuddannelse 3 gennemgående har nemmere ved at overholde den normerede tid end deltagerne på Danskuddannelse 1 og 2.

Kursisterne på Danskuddannelse 3 har de uddannelsesmæssige forudsætninger, de er som regel selvforsørgende, og de har ofte et beslægtet sprog som modersmål.

Betydning af køn og alder

Undersøgelsen viser, at en større andel kvinder end mænd har særlig langsom progression. Undersøgelsen viser også som tendens, at andelen af personer med særlig langsom progression stiger med alderen.

Køn og alder spiller imidlertid sammen med andre forskelle i målgruppen, for eksempel uddannelsesniveau. Andelen af kvinder er således forskellige på de tre danskuddannelser.

På Danskuddannelse 1, 2 og 3 udgør kvinder henholdsvis 81,7 procent, 64,3 og 61,0 procent. Samlet udgør kvinderne 63,8 procent af deltagerne i danskuddannelse.

Kvinder udgør cirka 75 procent af gruppen af personer med progressionshastighed over 1,5. På alle tre uddannelser er kvinder lidt 'overrepræsenteret' i gruppen med særlig langsom progression.

Kvindernes overrepræsentation på alle uddannelser kan hænge sammen med det faktum, at en hyppigste årsag til langsom progression er forpligtelser over for familien. Det fremgår af spørgeskemaundersøgelsen, som der redegøres for i de efterfølgende kapitler.

Som det fremgår af næste tabel, er deltagerne på Danskuddannelse 3 i gennemsnit lidt yngre end deltagere på Danskuddannelse 2, der er lidt yngre end deltagerne på Danskuddannelse 1. På hver danskuddannelse er personer med særligt langsom progression lidt ældre end øvrige.

Gennemsnitsalder opdelt på uddannelse og progressionshastighed

	Progressionshastighed lig med eller under 1,5	Progressionshastighed over 1,5	I alt
Danskuddannelse 1	41	45	42
Danskuddannelse 2	36	38	36
Danskuddannelse 3	31	34	31
I alt	33	40	33

Den hurtigste gruppe på Danskuddannelse 3 er i gennemsnit 31 år, er veluddannet, og flertallet i gruppen er fra vesten. Den langsomste gruppe er i snit 45 år, behersker ikke det latinske alfabet, og gruppen består næsten udelukkende af personer fra ikke-vestlige lande.

Både køn og alder har således en sammenhæng med langsom progression, men er formentlig udtryk for andre og mere afgørende forskelle i målgruppen for danskuddannelse.

Hvis man ser på gruppen, der har flere af de karakteristika, der hænger sammen med langsom progression - kvinder, med et ikke-vestligt statsborgerskab, henvist som kontanthjælpsmodtagere til Danskuddannelse 1 og 2 – så udgør gruppen omkring 1/10 af kursisterne, men omkring 1/3 af kursisterne med særlig langsom progression tilhører denne gruppe.

To grupper med forskellige behov og forudsætninger

Undersøgelsen tyder på, at det giver mening at skelne mellem to hovedgrupper af kursister med væsensforskellige forudsætninger og behov.

Der er en stor gruppe yngre, veluddannede og formentlig sent ankomne borgere fra både vestlige og ikke-vestlige lande, og der er en mindre gruppe med lidt højere gennemsnitsalder, med begrænset skolebaggrund og fra ikke-vestlige lande. Blandt de sidste er en lidt større andel kvinder, og flere modtager offentlige ydelser.

Den første gruppe har som regel forudsætningerne for at gennemføre en hel danskuddannelse på mindre end normeret tid. Men gruppen behøver måske ikke en hel danskuddannelse. Mange i gruppen har allerede ved ankomsten til Danmark væsentlige forudsætninger for at arbejde og fortsat uddanne sig i Danmark. Gruppen omfatter i høj grad personer, der er kommet til Danmark i de senere år for at arbejde og studere.

Mange i den sidste gruppe har ikke forudsætninger for at gennemføre en danskuddannelse på tilnærmelsesvist normeret tid. For denne gruppe er det imidlertid ofte en nødvendighed at gennemføre en danskuddannelse for at kunne arbejde og uddanne sig i Danmark – og for at deltage i samfundslivet i øvrigt. Det er for eksempel vanskeligt at have en dialog med sine barns skole og med andre institutioner, hvis man ikke behersker dansk.

Udbytte af danskuddannelse

At nogle kursister kan have særdeles langsom progression i danskuddannelse betyder ikke nødvendigvis, at de ikke har udbytte af undervisningen

Den gennemsnitlige deltager i danskuddannelse i første halvår 2007 har gennemført cirka en tredjedel af danskuddannelsen. Det gælder også, når man ser på de enkelte uddannelser. Deltagerne på Danskuddannelse 1 og 2 er i gennemsnit nået mindst lige så langt i uddannelsen som deltagerne på danskuddannelse 3.

Også de særligt langsomme kursister på Danskuddannelse 1 og 2 (med en progressionshastighed større end 1,5) har i gennemsnit gennemført mindst ligeså meget af danskuddannelse som den gennemsnitlige deltager på Danskuddannelse 3.

Det samme gælder, hvis man ser på en gruppe, man ud fra øvrige resultater i undersøgelsen kunne forvente havde begrænset udbytte af danskuddannelse: kvinder med et ikke vestligt statsborgerskab, henvist som konthjælpsmodtagere til Danskuddannelse 1 og 2.

Den væsentligste forklaring på denne lidt overraskende konklusion er formentlig, at tilgangen til gruppen af lavtuddannede er meget lille, og at restgruppen gradvist løftes. Men det understøtter det synspunkt, at der er en effekt af den undervisning, der tilbydes kursister med særlig langsom progression.

Anbefaling 1

Arbejdsgruppen anbefaler på den baggrund,

- at kommunen prioriterer fortsat undervisning til personer med meget langsom progression i danskuddannelse efter udløbet af treårsperioden
- at kommunen i samarbejde med udbyderne udvikler målrettede tilbud til gruppen, herunder til kvinder med de nævnte karakteristika.

Spørgeskemaundersøgelsen

Sprogcentrene er blevet bedt om beskrive årsagerne til særlig langsom progression hos 152 af de kursister, der har anvendt mere end halvanden gange det antal timer, som er normen for aktuelle danskuddannelse. Dvs. kursister med en progressionshastighed større end 1,5.

Hensigten har været at få afdækket, i hvilket omfang manglende eller meget langsom progression skyldes, at der er kursister med særlige vanskeligheder, der ikke bliver kompenseret for.

De 152 kursister er valgt tilfældigt blandt de 387 kursister, der har en progressionshastighed over 1,5 og er henvist af Københavns Kommune til sprogcentre med tilknytning til kommunen..

Det er det sprogcenter, hvor kursisten senest har været registreret i første halvdel af 2007, der har udfyldt spørgeskemaet.⁶

I første omgang blev sprogcentrene bedt om at vurdere, om personens problemer med at gennemføre danskuddannelse havde en eller flere af følgende årsager:

- 1) Særlige læse-/stavevanskeligheder (herunder ordblindhed)
- 2) Synshandicap
- 3) Hørehandicap
- 4) Misbrug af alkohol, narkotika eller medicin
- 5) Andet handicap (end de tidligere nævnte) eller langvarig sygdom
- 6) Beskæftigelse, graviditet, barsel, børnepasningsproblemer, problemer i familien eller andre sociale problemer

Sprogcentrene har også haft mulighed for at afkrydse, hvis sprogcentret ikke havde kendskab til årsagen til personens problemer.

Hvis der er angivet en eller flere årsager til særlig langsom progression, har sprogcentret haft mulighed for at afkrydse, om det primære grundlag for vurderingen er en udtalelse fra en ekstern specialist, en vurdering fra et sprogcenter, en vurdering fra en sagsbehandler eller personens egne oplysninger

Det skal understreges, at det, der redegøres for i det efterfølgende, primært er sprogcentrenes vurdering. Den kan i nogle tilfælde være bakket op af for eksempel en udtalelse fra en læge eller en sagsbehandler. Men det er den i de fleste tilfælde ikke.

Spørgeskemaundersøgelsens resultater er således udtryk for sprogcentrenes bedste bud. En nærmere afklaring vil i de enkelte tilfælde kræve for

⁶ AOF Sprog- og uddannelsescenter København gik konkurs inden spørgeskemaundersøgelsen. Derfor er der ikke udvalgt kursister, der senest har gået på dette sprogcenter..

eksempel en undersøgelse, der er foretaget af en læge, en psykolog, eller en specialundervisningsinstitution.

Resultater fra spørgeskemaundersøgelsen

Sprogcentrene har returneret 140 skemaer. I 89 tilfælde angiver sprogcentret en eller flere årsager til den langsomme progression. I 16 tilfælde har sprogcentret angivet mere end én årsag.

I undersøgelsen indgår således sprogcentrenes vurdering af årsager til langsom progression hos omkring 19,3 procent af de 462 kursister med særlig langsom progression. Ser man kun på københavnere, drejer det sig om 23,0 procent af 387 kursister.

Hvis man antager, at andelen af specifikke problemer blandt alle kursisterne med særlig langsom progression svarer til andelen hos de 89 spørgeskemakursister, så skal resultaterne fra spørgeskemaerne ganges med 5,2, hvis man ser på hele gruppen, og 4,3, hvis man kun ser på københavnere.

Hvis man dernæst vil estimere omfanget af personer med specifikke problemer på årsplan, skal resultaterne fra første halvår 2007 ganges med 1,4. Det svarer til forholdet mellem antallet af kursister i første halvår 2006 og hele 2006.

Den næste tabel viser, hvor mange personer med specifikke problemer, der 1) er angivet i spørgeskemaundersøgelsen, 2) er estimeret blandt alle med særlig langsom progression i første halvår 2007 og 3) i hele 2007.

Antal personer med specifikke problemer

	Spørgeskemaresultater	Personer pr. halvår	Personer pr. hele år
Antal personer med problemer	83	463	648
1. Læse-/stavevanskeligheder (herunder ordblindhed)	10	52	71
2. Synshandicap	2	10	14
3. Hørehandicap	2	10	14
4. Misbrugsproblemer	1	5	7
5. Andre handicap eller langvarig sygdom	41	213	289
6. Sociale årsager	56	291	395

Tabellen giver et fingerpeg om antallet af personer i danskuddannelse med specifikke problemer. Det fremgår umiddelbart, at tyngden i problemerne efter sprogcentrenes vurdering ligger i de to sidstnævnte, brede kategorier. Det var forventningen, at sprogcentrene i flere tilfælde ville angive et handicap, der ikke var kompenseret for, som årsag til langsom progression.

Denne forventning har baggrund i en af konklusionerne i en evaluering af voksenspecialundervisningen, som evalueringsinstituttet EVA har gennemført for undervisningsministeriet. I rapporten fra 2005 konkluderes, at personer med anden etnisk herkomst end dansk, er underrepræsenteret i voksenspecialundervisningen. Man kunne derfor forvente, at der var en del deltagere i danskuddannelse med ukompenserede handicap.

Som det fremgår af den følgende gennemgang af de enkelte årsager, bekræfter undersøgelsen imidlertid ikke denne tese.

Læse-/stavevanskeligheder (herunder ordblindhed)

I 10 af de 89 tilfælde, hvor sprogcentrene har angivet årsager til langsom progression, angives læse-/stavevanskeligheder som en årsag.

I forhold til hele målgruppen svarer det til 52 kursister ud af 7.296 kursister i første halvår 2007 - eller 0,7 procent af deltagerne.

Til sammenligning vurderer Dansk Videnscenter for Ordblindhed, at 2 - 5 procent af befolkningen er ordblinde, alt efter hvor man sætter grænsen for ordblindhed. Tallet baserer sig på udenlandske undersøgelser. Der er ikke lavet tilsvarende undersøgelser i Danmark.

At spørgeskemaundersøgelsen ikke i så høj grad fremhæver ordblindhed som et problem blandt deltagerne i danskuddannelse har formentlig flere årsager:

- Der er ingen systematisk testning af læsesvage deltagere i danskuddannelse for ordblindhed.
- De test, der anvendes i Danmark til at diagnosticere ordblindhed, egner sig ikke til personer, der ikke taler dansk.
- Det er vanskeligt at konstatere symptomer på ordblindhed i gruppen af deltagere, der er analfabeter eller har meget kort skolebaggrund.
- Gruppen af højtuddannede har formentlig lært at håndtere en eventuel grad af ordblindhed.

Oplysningerne fra sprogcentrene bekræfter umiddelbart, at deltagerne i danskuddannelse ikke afdækkes og ikke får tilbud om kompenserende undervisning i tilstrækkeligt omfang.

I de 10 tilfælde, hvor sprogcentrene har angivet læse-/stavevanskeligheder som årsag, er det sprogcentrenes egen vurdering, der ligger til grund for diagnosen. De pågældende er ikke blevet testet af en udbyder af ordblindundervisning.

I 6 tilfælde er det sprogcentrets vurdering, at personen som følge af problemet har brug for supplerende undervisning uden for danskuddannel-

serne, men sprogcentret har ikke kendskab til, at nogen af de 6 personer får supplerende undervisning.

I et enkelt tilfælde vurderer sprogcentret, at personen har behov for særlige tekniske hjælpemidler (for eksempel PC, særlige programmer ('IT-rygsæk')), men personen får det ikke.

I 10 tilfælde vurderes det, at personen har brug for særlig tilrettelagt danskuddannelse, men i de fleste tilfælde får personen det ikke i tilstrækkeligt omfang.

I 9 tilfælde går personen på Danskuddannelse 1. En person går på Danskuddannelse 2.

6 personer er registreret som kontanthjælpsmodtagere ved første henvisning til det seneste modul. 1 er registreret som ydelsesmodtager omfattet af integrationsloven, og 3 er registreret som selvforsørgende omfattet af integrationsloven.

Det drejer sig således i alle 10 tilfælde om personer, der har ingen eller kort skolebaggrund og er henvist til danskuddannelse som led i aktivering eller integrationsprogram.

Anbefaling 2

Arbejdsgruppen anbefaler, at Københavns Kommune tager initiativ til et udvidet samarbejde mellem det kommunale tilbud om danskuddannelse og det statslige tilbud om ordblindeundervisning - med henblik på,

- at der sker en mere systematisk testning af læsesvage deltagere i danskuddannelse for ordblindhed
- at der etableres et større samspil mellem danskuddannelserne og ordblindeundervisningen om målrettede tilbud til gruppen, herunder tilbud, der kombinerer danskuddannelse og ordblindeundervisning
- at metoderne til afdækning af ordblindhed hos personer, der ikke har dansk som modersmål, fortsat udvikles.

Synshandicap, hørehandicap eller misbrugsproblemer

I 2 tilfælde angives årsagen til langsom progression at være et synshandicap. I det ene tilfælde anvender personen særlige hjælpemidler. I det andet tilfælde har personen blot behov for briller (eller stærkere briller).

I 2 tilfælde angives årsagen som hørehandicap. Den ene person modtager særligt tilrettelagt danskuddannelse. Den anden person er ophørt.

I 1 tilfælde angives blandt andet misbrugsproblemer som årsag til langsom progression.

De 5 personer er alle kategoriseret som K ved første henvisning til sene-
ste modul.

Syns- eller hørehandicap angives som årsag til langsom progression i
færre tilfælde, end arbejdsgruppen umiddelbart forventede.

Hvis man ønsker at få bekræftet, at kun få deltagere i danskuddannelse
har syns- eller hørehandicap som årsag til langsom progression, så er det
en mulighed at screene en gruppe kursister. Det er forholdsvis enkelt at
teste for et eventuelt syns- eller hørehandicap,

Anbefaling 3

Arbejdsgruppen peger på den mulighed, at man screener en gruppe kursis-
ter på et eller flere af sprogcentrene for eventuelle syns- eller hørehandi-
cap.

Andre handicap eller langvarig sygdom

I forhold til 41 personer angives andre handicap (end ordblindhed, syn-
og hørehandicap) eller langvarig sygdom som årsag til langsom progres-
sion.

I den følgende tabel vises fordelingen på de kategorier, sprogcentrene
havde mulighed for at sætte kryds ved. Da nogle personer er registret med
flere handicap eller sygdomme overstiger summen i første kolonne 41.

Antal personer med andre handicap eller langvarig sygdom

Kategori	Spørgeskema
Tale- og sprogvanskeligheder (afasi, stemmevanskeligheder, stammen mv.)	0
Mentale vanskeligheder (f.eks. udviklingshæmning, sent erhvervet hjerne- skade, ADHD/DAMP)	1
Psykiske vanskeligheder (angst, skizofreni, depression, følgevirkninger efter traumatiske oplevelser mv.)	18
Problemer i bevægeapparatet (f.eks. vanskeligheder ved at gå)	5
Smerter	14
Andet handicap / anden sygdom	15

Under kategorien andet handicap/anden sygdom har sprogcentrene oplyst
en række forskellige, primært fysiske sygdomme.

Ingen af de 41 med andre handicap eller langvarig sygdom har efter
sprogcentrets vurdering brug for tekniske hjælpemidler.

23 har brug for særlig tilrettelagt danskuddannelse. 7 af dem får det i til-
strækkeligt omfang.

5 af har efter sprogcentret vurdering brug for supplerende tilbud uden for danskuddannelserne. Ingen af dem får det. I 4 tilfælde har sprogcentret angivet, at personen har flere problemer. Alle 5 har psykiske eller mentale problemer.

3 af kursisterne med andre handicap eller langvarig sygdom går på Danskuddannelse 3. De resterende 38 kursister går på Danskuddannelse 1 eller 2.

Resultatet understreger, hvor store vanskeligheder dele af kursisterne på danskuddannelse har, og betydningen af målrettede tilbud, der tager hensyn til kursisternes situation (jf. anbefaling 1 på side 17).

Sociale årsager

I forhold til 56 personer angiver sprogcentre en eller flere sociale årsager som grund til langsom progression. Den brede kategori sociale årsager er således den hyppigst begrundelse for særlig langsom progression.

I den følge tabel vises fordelingen på de årsagskategorier, sprogcentre havde mulighed for at sætte kryds ved. De angivne årsager er opdelt på kursistens 'henvisningskategori', da årsagerne varierer for forskellige kategorier.

Sociale årsager til særlig langsom progression

Årsag	Selvforsørgende uden for integrationslov	Kontant-hjælpsmodtager	Integrationslovsudlænding	Dagpenge-modtager	I alt
Beskæftigelse	12	2	4		18
Graviditet eller barsel	2	7		1	10
Børnepasningsproblemer		6	1		7
Sygdoms, handicap eller misbrug hos andre i familien	1	10	2	1	14
Boligproblemer (herunder boligløshed)		4			3
Andet	1	16	4		21
I alt	16	45	11	2	74

De 2 dagpengemodtagere er første gang henvist til sidste modul af Staten i Jobcentret, men er efterfølgende henvist af Københavns Kommune til samme modul.

I de 21 tilfælde, hvor kategorien 'Andet problem' er afkrydset nævnes årsager som boligproblemer (4 tilfælde), fængselsstraf (3), dødsfald i fa-

milien (2), skilsmisse (3), problemer med ægtefælle eller andre familie-medlemmer (2).

Kategorien 'Andet problem' anvendes også i flere tilfælde til at fremhæve, hvor omfattende forpligtelser nogle af kursisterne har over for familien - for eksempel som enlig mor med flere børn - og over for arbejde.

I den følgende tabel opdeles de sociale årsager til langsom progression derfor på tre mere overordnede kategorier: 'Beskæftigelses- og uddannelse', 'Familielaterede årsager' og 'Andet'. I tabellen er desuden angivet, hvor mange gange årsagen optræder på henholdsvis Danskuddannelse 1, 2 og 3.

Sociale årsager fordelt på danskuddannelse

Årsag	Dansk-uddannelse 1	Dansk-uddannelse 2	Dansk-uddannelse 3	I alt
Beskæftigelse og uddannelse	4	10	7	21
Familielaterede årsager	19	11	1	31
Andet	6	4		10
I alt	29	25	8	62

Som det fremgår af skemaet, er de sociale årsager til særlig langsom progression på Danskuddannelse 1 overvejende familielaterede. På Danskuddannelse 2 drejer det sig i lige grad om årsager relateret til familien og til beskæftigelse og uddannelse. På Danskuddannelse 3 er årsagerne næsten udelukkende relateret til beskæftigelse og uddannelse.

Fordeler man de sociale årsager på forsørgelseskategori, ser billedet således ud.

Sociale årsager fordelt på forsørgelseskategori

Årsag	Selvfor-sørgende uden for integrationsloven	Kontant-hjælpsmodtagere	Integrationslovs-udlændinge	Dagpen-gemodtagere	I alt
Beskæftigelse og uddannelse	12	2	7		21
Familielaterede årsager	2	24	3	2	31
Andet		10			10
I alt	14	36	10	2	62

Som det fremgår er kontanthjælpsmodtagernes årsager overvejende familielaterede. Mens selvforsørgende uden for integrationsloven og kursister under integrationsloven overvejende har beskæftigelse og uddannelse som årsag til særlig langsom progression.

3. KOMMISSORIUM OG DELTAGERE

Arbejdsgruppen, der har udarbejdet denne rapport, er nedsat af Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens direktion.

Arbejdsgruppen har haft dette kommissorium:

”Arbejdsgruppen skal beskrive årsager til manglende eller meget langsom progression hos personer i danskuddannelse - for eksempel de 5 % af kursisterne, der har mindst progression i uddannelsen. Arbejdsgruppen skal afdække omfanget af de enkelte typer af årsager.

Formålet er at give kommunen et bedre grundlag for at vurdere behovet for særlige tilbud til personer i målgruppen for danskuddannelse.”

I styregruppen og arbejdsgruppen har - ud over medarbejdere fra Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen – deltaget sagkyndige fra sprogcentre, Center for Specialundervisning for Voksne (CSV) og KVUC (Københavns Voksenuddannelsescenter), der blandt andet varetager ordblindeundervisning.

Styregruppen og arbejdsgruppen begyndte sit arbejde i august 2007. Rapporten blev afleveret til projektejer i november.

Projektdeltagere

Projektejer

Direktør Kaj Ove Christiansen,

Styregruppe

Formand: Jacob Eberholst, Kontoret for Integrationspolitik

Bjarne S. Jensen, Kontoret for Integrationspolitik

Ole Christiansen, Kontoret for Arbejdsmarkedspolitik- og strategi

Jørgen Jespersen, Sprogcenter IA

Arbejdsgruppe

Anne Rasmussen, Københavns Sprogcenter

Karen Lehmann, CBSI (Sprogcentret Kigkurren)

Vibeke R. Olsen, Københavns Voksenuddannelsescenter (KVUC)

Per Nielsen, Center for Specialundervisning for Voksne (CSV)

Mette V. Landbo, Københavns Jobcenter, Sprog og Integration

Gert Nordskilde, Kontoret for Arbejdsmarkedspolitik- og strategi

Line He-Gjerløf, Kontoret for Integrationspolitik

Projektleder: Jesper Demian Korsgaard, Kontoret for Integrationspolitik